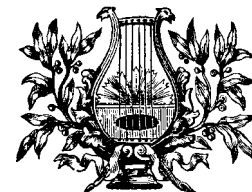

HaGeZe

GLASILO HRVATSKOGA GLAZBENOG ZAVODA

GODIŠTE X. BROJ 9

ISSN 1332-1129

LIPANJ 2007.

“Sluh” iz ilustriranog izdanja “Ikonologije” Cesara Ripe, Augsburg, 1760.

“Sluh” je prikazan kao raskošno odjeveni mladić što svira lutnju, ispred njega je vepar za kojeg se smatralo da ima bolji sluh od čovjeka, a u pozadini je Pitagora s učenicima podno statue Harpokrata, boga tišine. Latinski natpis kaže da je Pitagora svojim učenicima nalagao petogodišnju šutnju, jer znanje se više stječe slušanjem nego razgovorom i propitivanjem.

SLUH

Jedno od najvećih ljubavnih umijeća jest slušanje očima, “To hear with eyes”, citirao je Adrian Leverkühn jedan Shakespeareov sonet, prisjećajući se predavanja svog učitelja Kretzschmara koji je strastveno znao govoriti o nečujnim a vidljivim svojstvima muzike, o nizozemskim retrogradnim kanonima i šesterim glasovima za šestere vrčeve u “Svadbi u Kani Galilejskoj” Orlanda di Lassa ili o trivijalnim “occhialima” i drugima navadama muzičkog pisanja, tumačeći ih kao muzici imanentnu sklonost k askezi. “Muzika je najduhovnija od svih umjetnosti, što se vidi već po tome da su u njoj, kao ni u jednoj drugoj, forma i sadržaj uzajamno isprepleteni, zapravo su jedno te isto. Kaže se da se muzika ‘obraća uhu’, ali ona to čini samo uvjetno: sluh je, naime, kao i druga osjetila, tek zastupnik i prijenosnik duha. Možda najdublja želja muzike uopće nije da bude slušana, nego da, s onu stranu čujnosti, bude predmetom čistog duhovnog zrenja. Ali ona je Kundry, koja ne želi ono što čini” - Tako piše u “Doktoru Faustusu” Thomasa Manna, u “životopisu njemačkog skladatelja Adriana Leverkühna, koji je ispričao jedan prijatelj”, naime trijezno-razboriti Serenus Zeitblom, koji je sa zebnjom morao konstatirati da u Leverkühna kompozicijska jasnoća vodi u hladnoću. “Muzika ima toliko vlastite topline, takoreći stajske i kravlje topline, da joj svako zakonomjerno rashlađvanje dobro dođe. Ona zbog svoje čulnosti unaprijed čini duhovnu pokoru.” Ona se piše. “Stari Nizozemci nametnuli su joj u slavu Božju najzakučastije majstorije - a onda su dali da se te pokorničke vježbe *pjevaju*, predali su ih zvonkom dahu ljudskoga glasa, zacijelo zvukovnom materijalu s najvećom mogućom stajskom toplinom. Ljudski glas može biti apstraktan, apstraktan može biti i čovjek - ali to je jedna vrsta apstrakcije, otprilike kao što je apstraktno ljudsko tijelo - to je gotovo *pudendum*”, zaprepaštenom je Zeitblomu govorio Leverkühn.

Odlomak iz knjige Marcela Bačića “*Carmina figurata*. Likovno čitanje muzike”, Horetzky, Zagreb, 2004.

RUDOLF KOLISCH O INTERPRETACIJI I SLUŠANJU

Kolisch: Trenutno sam uvjeren da je glazbena izvedba nešto vrlo bezvrijedno, da zapravo nema stvarnu funkciju, odnosno da nije put kojim se dotiče glazbu. Osjećam to vrlo deciderano.

Türcke: Možete li to jasnije obrazložiti?

K: No dakle, jednostavno se pitam, što se izvedbom postiže. Što slušatelj prima od neke izvedbe?

T: To ovisi o slušatelju.

K: Ja pomišljam na prosječnog slušatelja, tzv. ljubitelja glazbe, ali i na profesionalnog glazbenika.

T: Po svoj prilici, slušanje podliježe regresiji, pri čemu uho uopće ne biva svjesno protoka glazbe, svih trenutaka njezine harmonije i strukture.

K: Ne bih to čak nazvao regresijom, već jednostavno nedostatkom jedne osobite sposobnosti. Ne bih rekao da je u nekim drugim vremenima bilo drukčije.

T: Ali, sve dok nije bilo nosača zvuka i medija, koncertni je pogon bio jedino mjesto na kojemu je ljubitelj mogao dopustiti da ga glazba “preplavi”; u suprotnom ju je, ukoliko je želio s njom doći u doticaj, morao sam izvoditi. Odatle poplava klavirskih izvadaka i aranžmana, te malih klavira za potrebe kućnog muziciranja u građanskim domovima.

Mogu zamisliti da je kućni glazbenik još uvijek bio bolji slušatelj od prosječnog slušatelja današnjice koji se glazbi prepušta pasivno.

K: Moram sa žaljenjem ustvrditi da je takav oblik slušanja nestao – najvjerojatnije zbog brojnih drugih sredstava koja danas stoje na raspolaganju.

T: Ovu sposobnost ispravnog slušanja trebalo bi ponovno uspostaviti.

K: Svakako, ali vjerujem da se to mora dogoditi nekim drugim putem: putem čitanja glazbe. To želim sada propagirati. Smatram da bi glazbu trebalo primati kroz čitanje, kao literarni tekst.

(...)

Najviše bih volio da se glazba, umjesto da je se izvodi, čita i predočuje. Pa ako je baš neophodno, to onda i realizira, ali radije ne. No, to je tako utopijska ideja da uopće nema šanse. Teško je zamisliti da bi izvodilac mogao publici predstaviti neku glazbu na temelju svoje ispravne predodžbe o njoj. No isto tako ne znam je li to potpuno nemoguće; postoji

napokon nešto poput prenošenja misli... Prenijeti sadržaj glazbe bez njezine izričite realizacije...? Vjerojatno nemoguće... Ne vjerujem u tu realnu mogućnost, ali poželjna jest. Barem bih želio povećati broj onih koji mogu čitati glazbu ili, još skromnije, postići da je oni koji je izvode, mogu i čitati. Jer za izvođenje sposobnost čitanja nije neophodna: postoji ta tehnička aparatura uz čiju pomoć se ti znakovi nekako daju realizirati. Usporedit ću to s nekim tko čita literarni tekst na jeziku koji ne poznaje, ali poznaje njegove znakove; na primjer netko, tko ne razumije talijanski, a čita talijanski tekst. On zna kako se izgovara, ali tekst ipak nitko neće moći razumjeti. Jer samo ispravno izgovaranje znakova nije dovoljno. Isti je slučaj kod glazbe, samo u još mnogo većoj mjeri. Puko ozvučavanje znakova nije dovoljno.

T: U romanu *Doktor Faustus* Thomasa Manna ima jedno mjesto koje pogađa Vaše ideje čitanja glazbe.

K: To je naravno Teddievo [misli se na Theodora W. Adorna].

T: Ne znam potječe li to mjesto baš od njega.

K: Sve što se odnosi na glazbu i s njom u vezi. Thomas Mann ne bi bio sposoban...

T: Ipak ću pročitati to mjesto.

K: Ne „ipak“, to me vrlo zanima!

T: „Obično se kaže da se muzika ‘obraća uhu’; ali ona to čini samo uvjetno, samo utoliko, naime, ukoliko je sluh, kao i druga osjetila, zamjensko sredstvo i prijemni organ za ono duhovno. Možda je, reče Kretzschmar, najdublja želja muzike da uopće ne bude slušana, niti viđena, niti samo osjećana, nego da, kad bi to bilo moguće, s onu stranu čutilnog, štoviše, i čuvstvenog, bude pojmljena u čistoći duhovnog zrenja.“

K: To je bez sumnje Teddievo! I potpuno se poklapa s onim što ja mislim o ovoj temi.

T: Slično je formulirao Adorno u spisu o glazbenoj pedagogiji: „Ako je glazba, jednako svim umjetnostima, ono što je nekoć velika filozofija nazvala osjetilnim prividom ideja, tada bi glazbena pedagogija morala ponajprije unaprjeđivati sposobnost glazbene *imaginacije*, podučavati učenike kako da si svojim unutarnjim sluhom predoče glazbu tako konkretno i točno kao da ova zbiljski zvuči. Da bi se razriješila napetost između duhovnog i osjetilnog, napetost koja tek daje život glazbi, najvažniji je uvjet njezino vjerno predočavanje.“

K: Da, to je to. Kao uvijek, predivno formulirano.

(...)

T: Možete li precizno definirati, što znači, čitati notni tekst?

K: To još nikada nisam pokušao, ali mislim da se to razumije samo po sebi; to znači, glazbeni tekst primati okom, odnosno kao što sam se jednom prilikom izrazio napola u šali – moći slušati očima.

T: Ali to nije isto kao sposobnost da se s lakoćom prosvira neka partitura.

K: Ne. Za to je potrebna još jedna posebna tehnička kategorija. Ali to nije tako bitno, to bi nanovo bilo izvođenje. Prije je svjedočanstvo sposobnosti čitanja: Ako možete na klaviru reproducirati partituru, kadri ste je i čitati.

T: Ne znači li čitanje i to da pri svakom identificiranju nekog tonskog sklopa moramo postati svjesni ne samo njegovog zvuka, nego i njegove funkcije unutar onoga što ga okružuje, kao i unutar djela kao cjeline?

K: To je daljnji stupanj razumijevanja. Upravo ono čemu ja težim i što smatram ispravnim: jer čitanje omogućuje ponovno čitanje. Samo *jedno* izvođenje nije dovoljno. Ali čitati možete mnogostruko, možete se zaustaviti na svakom mjestu, posebno ga promotriti i istražiti. To je već ono što se naziva analizom.

T: No danas nosač zvuka (ploča, magnetofonska vrpca) omogućuje ponavljanje glazbe koliko god često to želimo, što bi moglo imati istu funkciju kao tekst. S pretpostavkom da slušamo neku adekvatnu izvedbu.

K: To bi *moglo* biti važno pomoćno sredstvo. Ali ga se tako ne upotrebljava, nego naprotiv onako kako se i inače glazba uživa: tek kao sredstvo zabave. Naravno, nosač zvuka nudi šansu da se s tekstom dođe u bliži doticaj, kada je (slušatelju) potrebno čuti je na osobito jasan i izričit način.

Odlomak razgovora violinista Rudolfa Kolischa (20. srpnja 1896. – 1. kolovoza 1978.) s muzikologom Bertholdom Türckeom, vođen u Davisu, Kalifornija, od 14. travnja do 13. lipnja 1978., objavljen u časopisu *Musik-Konzepte*, br. 29/30, 1983. godine posvećenom temi “Teorija izvedbe”.

Prijevod: Nina Čalopek

Rudolf Kolisch je kao učenik Arnolda Schönberga i jedan od najvažnijih sudionika njegova “Udruženja za privatne glazbene izvedbe”, a kasnije kao voditelj glasovitog “Kolisch-kvarteta” bio ne samo jedan od najvažnijih promicatelja glazbe dvadesetog stoljeća, nego i posebno promišljenog odnosa prema pitanjima interpretacije čime je bitno produbio razumijevanje ne samo Schönbergovih, Webernovih i Bergovih partitura, nego i djela klasičnog repertoara, osobito Ludwiga von Beethovena.

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
10 000 Zagreb, Gundulićeva 6
tel. i fax. 48 30 822
KNJIŽNICA tel. 48 30 824
pon., sr. i pet. 11–14, srijeda 16–20 sati
e-mail: hgz@zg.t-com.hr
BLAGAJNA HGZ-a tel. 48 30 822
radi ponedjeljak-petak 10–12 i
19–20 sati i uvijek jedan sat prije
početka koncerta

VELIKA DVORANA HRVATSKOGA GLAZBENOG ZAVODA

**KONCERTNA SEZONA
CLXXX (2006/2007)
LIPANJ**

Uredništvo:
Eva Sedak
Nada Bezić
Jana Korenić Sušec

Za izdavača:
Marcel Bačić

petak, 1. VI. u 20 sati

Glazbena škola Pavla Markovca
ALJOŠA JURINIĆ, klavir
D. Scarlatti, J. S. Bach, F. Chopin, A. Skrjabin, F. Liszt

subota, 2. VI. u 20 sati

PRVI GLAZBENI MEMORIJAL "EMIL
COSSETTO", ZAGREB 2007.
Mješoviti pjevački zbor "Emil Cossetto",
Hrvatsko pjevačko društvo "Lipa"
- Osijek, Muški vokalni ansambl "Ivana
Gorana Kovačića", Obrtničko glazbeno
društvo "Varaždin", Hrvatsko pjevačko
društvo "Slavulj" - Petrinja
Dirigenti: Valerija Fischbach, Ozren
Bogdanović, Dada Ruža i Josip
degl'IVellio

nedjelja, 3. VI. u 20 sati

HRVATSKI BAROKNI ANSAMBL
HÄNDEL U ITALIJI
Umjetničko vodstvo: Laura Vadjon
G. F. Händel, A. Corelli, B. Marcello
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

srijeda, 6. VI. u 20 sati

ZAGREBAČKI SOLISTI
Solisti: TONKO NINIĆ i IVO
DROPULIĆ, violine
N. Paganini: *La Campanella*, C. Saint-
Saëns: *Introdukcija i Rondo capriccioso*,
F. Parać: *Koncert za violinu i gudače*; F.
Schubert/G. Mahler: *Smrt i djevojka*

subota, 9. VI. u 20 sati

ZBOR ROŽENICE
Dirigenta: Ines Kovačić

nedjelja, 10. VI. u 20 sati

HRT
ILIRIZAM U OZRAČJU TAMBURE
Mješoviti zbor HRT-a i Tamburaški
orkestar HRT-a
Dirigenti: Tonči Bilić i Siniša Leopold

utorak, 12. VI. u 20 sati

Muzička akademija
ZAGREBAČKA FILHARMONIJA
Solisti: Sandi Vrabec, klarinet, Josipa
Lončar, sopran, Marta Šomodi, flauta,
Marija Lešaja, sopran, Zoran Velić, klavir
Dirigent: Vjekoslav Šutej
C. Debussy, W. A. Mozart, F. Chopin
ULAZ SLOBODAN

srijeda, 13. VI. u 20 sati

GUDAČKI KVARTET RUCNER
ČETIRI GODIŠNJA DOBA - LJETO
Gost: Nikola Paskalov, klavir -
Makedonija
N. Glasl: *Pater Noster* - klavirski kvintet
- praižvedba, E. Grieg: *Gudački kvartet u
g-molu, op. 27* - u povodu 100. obljetnice
smrti skladatelja, R. Schumann: *Klavirski
kvintet op. 44*

četvrtak, 14. VI. u 20 sati

Hrvatsko obrtničko kulturno umjetničko
društvo "Sloboda"
KONCERT ZBORA "SLOBODA"
U POVODU 135. OBLJETNICE
NEPREKIDNOG RADA
Dirigent: prof. Heda Gospodnetić

subota, 16. VI. u 20 sati

ZBOR MOZARTINE
Dirigence: Iva i Sonja Rem

nedjelja, 17. VI. u 20 sati

Muzička akademija
DIPLOMSKI ISPIT
IVA LJUBIČIĆ, klavir
*J. S. Bach, L. van Beethoven, F. Chopin,
S. Horvat, S. Rahamnjinov, S. Prokofjev*
ULAZ SLOBODAN

ponedjeljak, 18. VI. u 20 sati

Muzička akademija
DIPLOMSKI ISPIT
KILEN ARTAČ, violončelo
HRVOJE TOMAŠIĆ, violina
ULAZ SLOBODAN

utorak, 19. VI. u 20 sati

Dado udruga
NASTUP MLADIH TALENATA
Učenici OŠ Vjenceslava Novaka, učenici
OŠ "Slava Raškaj", mladež Verbotonalne
udruge, Andrea Bistović, vokal
Promocija knjige G. Cvrtile "Otvoreno
srce - otvorena vrata"

srijeda, 20. VI. u 20 sati

MUSIC OPEN
Hrvatska - Japan

utorak, 26. VI. u 19.30 sati

Muzička akademija
DIPLOMSKI ISPITI
PETRA VALENTIĆ, flauta, MATEJA
ŠARLIJA, flauta, IGOR HRUSTEK,
fagot
ULAZ SLOBODAN

srijeda, 27. VI. u 20 sati

Muzička akademija
DIPLOMSKI ISPITI
DANIJELA KLARIĆ, flauta
RUDE MIMICA, klarinet
ULAZ SLOBODAN

četvrtak, 28. VI. u 20 sati

Muzička akademija
DIPLOMSKI ISPIT
ŽELJKA CAPARIN, klavir
*J. S. Bach, L. van Beethoven, F. Chopin,
A. Skrjabin, R. Schumann, B. Bartók, I.
Josipović*
ULAZ SLOBODAN

* * * * *

SRPANJ

utorak, 3. VII. u 19 sati

Prva privatna gimnazija
KONCERT MATURANATA